

הַלְבוּת חַל הַמוֹעֵד סִימָן תַּקְמוֹת תַּקְמוֹד טו כָּאָר הַגּוּלָה

אוּ בְשִׁכְרֵי-יָיִם (ח) *שִׁעֲשֻׁעָה (ז) אַחַר הַמוֹעֵד, וּבְלִבָּד שֶׁלֹּא יִמְדַד (ט) וְיִשְׁקַל (ס) (י) וְיִמְנָה כְּדָרָךְ שְׁעוּשָׂה כְּחַל: הַגָּה וְאָף אִם יַעֲשֶׂה הַאיִוָּהֶדְדִי אַחֲרֵי-כֵן מְלֹאכָה (ו) (יא) שָׂרִי, הַיֵּאִיל וְהַתְּנָה עִמּוֹ לַעֲשׂוֹתָהּ אַחֲרֵי הַמוֹעֵד (מְדַכֵּי רִישׁ פֶּרֶק מִי שֶׁחָפֵץ בְּכִי וּבְכִי יוֹחֵם):

תַּקְמוֹד דִּין צָרְכֵי רַבִּים כְּחַל הַמוֹעֵד, וְכוּ ב' סְעִיפִים:

א (א) *צָרְכֵי רַבִּים מִתַּר לַעֲשׂוֹתָם כְּחַל הַמוֹעֵד, (ב) כְּגוֹן לְתַקֵּן הַדְּרָכִים (ג) וְלְהַסִּיר מֵהֶם הַמְּכַשׂוֹלוֹת, וְלַעֲשׂוֹת תַּקְבֵּרוֹת כְּדִי שִׁיֻּחְרוּ מֵהֶם הַתְּנָיִם, (ד) וְלְתַקֵּן הַמְּקַנְאוֹת. הַגָּה וְיִזְקָא (ה) צָרְכֵי רַבִּים כְּאֵלוֹ שֶׁהֵם צָרִיכִים (ו) לְגוֹף הָאָדָם, אֲבָל שָׂאָר צָרְכֵי רַבִּים, [*] (ז) כְּגוֹן בְּנֵן (ח) בֵּית-הַפְּנִינִית (י) בִּישׁ חֲשׂוֹנָה

בָּאָר הַיֵּטֵב
(ז) אַחֲרֵי שֶׁיֵּאֱמָר לוֹ הַקְּרִיאָה שִׁעֲשֻׁעָה אַחֲרֵי הַמוֹעֵד, וְהִיא וְלִישְׁרָאֵל שְׂרִי לַפֶּן, מִ"א: (ח) וְיִמְנָה. וְאִי"כ כְּשׂוֹתָן פְּלִיז לְכוּבֵס אֲסוּר לְמַנְתָּ, מִ"א. וְעַן כְּבָאָר הַיֵּטֵב אֲשֶׁר לִפְנֵי שְׁהַיִּים בְּצִ"ע מִמִּ"ש בְּסִימָן חֲקוּנָא סו"ג דְּאוּסוּר רַבִּי"א שֶׁם לַפֶּן לְכוּבֵס עַד אַחֲרֵי ט"ב, וְכַתֵּב מִ"א: אֲפֵלוֹ אוּמָר לְכַבֵּס אַחֲרֵי ט"ב, עכ"ל, וְלֹא רַק, דְּהַסֵּם שֶׁלֹּא יִשְׁחַח דְּעָתָן מִן הַטְּבִילוֹת: (י) שָׂרִי. פְּרוּשׁ, אֵין צָרִיךְ לְמַחֲוֹת בְּרוּז. עַן סִימָן יַחַד:
(כ) לְגוֹף. וְהִיא לְתַקֵּן מְטַחֲצוֹת לְחַפְּסִים, וְדוּקָא מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט, עמ"א: (ג) (ד)

מְשֻׁעָה בְּרוּרָה
יִמָּא דְּנִכְרִי בְּרוּרָא לֹא יִקָּים וְעֲשֵׂה בְּמוֹעֵד: (ח) שִׁעֲשֻׁעָה וְכוּ'. פְּרוּשׁ, שִׁיאֱמָר לוֹ הַקְּרִיאָה שִׁעֲשֻׁעָה אַחֲרֵי הַמוֹעֵד: (ט) וְיִשְׁקַל. כְּגוֹן שְׁנוֹתַי מִטְּוָה לְאֲרִיבָה בְּגֵד, לֹא יִשְׁקַל אוֹתָם: (י) וְיִמְנָה. וְאִם-כֵּן כְּשׂוֹתָן פְּלִיז לְכוּבֵס עֲפִי"מ לְכַבֵּס אַחֲרֵי הַמוֹעֵד לֹא יִמְנָה אוֹתָם. (ז) וְנִרְאֶה דְּבִשְׁבִיל זֶה נִתְּנָה הַעוֹלָם שֶׁלֹּא לַפֶּן לְכוּבֵס עֲפִי"מ כְּחַל הַמוֹעֵד כִּלְל מִפְּנֵי שֶׁאֲסוּר לְמַנְתָּ, וְכֵלָּא מִנְּהֵן אֵינוֹ מְאֻמְיָנִי. וְכַדְגוּל מְרַבְּכָה פְּרַב דְּכִלְיִי-פִשְׁתָּן (ח) מִתַּר לֹא שִׁכַּבֵּס אַחֲרֵי הַמוֹעֵד, וְאָף לְמַנְתָּם, וְיִמְאֵלִיהָ רַבָּה בְּסִימָן תַּקְלָד סְעִיף ב מַעֲשֵׂה שְׂאִין מַחֲלֵק פְּנָה, וְכַשְׁעַת הַדְּחִק יֵשׁ לְסַמֵּן לְהַקֵּל: (יא) שָׂרִי. פְּרוּשׁ, אֵין צָרִיךְ לְמַחֲוֹת בְּרוּרָה:

א (א) צָרְכֵי רַבִּים מִתַּר וְכוּ'. דַּע, דְּכָל צָרְכֵי רַבִּים מִתַּר, (ב) אֲפֵלוֹ כִּוְנוֹ מְלֹאכְתָּן בְּמוֹעֵד וְגַם בְּפִתְקֵיהּ וּבְכִרְחַב גְּזוּל. וְהַעֲשֶׂה שְׁהַיִּיחַו כְּכּוֹן מְלֹאכְתָּו, דְּכָל צָרְכֵי רַבִּים אֵינֵם נִגְמָרִים אֲלֵא בְּשַׁעֲרָה שֶׁהֵם בְּטָלִים פְּלִם וּמִתְחַבְּרִים יַחַד, וְאִם לֹא יַעֲשׂוּ עֲכָשׁוֹ יִחַבְּטֵל הַדְּרָךְ וְלִכּוֹן (ג) אִם יֵשׁ לָהֶם מְנַהֲגִי שֶׁהַרְשׁוֹת כְּדוֹ לַעֲשׂוֹת לְכוּר, אֲסוּר לוֹ לְכוֹן מְלֹאכְתָּו בְּמוֹעֵד. וְיֵשׁ פְּנָה שְׁנֵי חִלּוּקִים, דְּאִם הוּא מַעֲשֵׂה אֶמֶן אֵינוֹ מִתַּר אֲלֵא-אִם-כֵּן שֶׁהוּא צָרָךְ הַמוֹעֵד, וְאִם הוּא מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט שָׂרִי אֲפֵלוֹ אִם הוּא רַק צָרָךְ אַחֲרֵי הַמוֹעֵד:

(ב) כְּגוֹן וְכוּ'. וְאֲפֵלוֹ (ג) מַעֲשֵׂה אֶמֶן שָׂרִי בְּנֵה, כִּיֵּן שְׂדָרָךְ זֶה צָרִיךְ גַּם בְּמוֹעֵד: (ג) וְלְהַסִּיר מֵהֶם הַמְּכַשׂוֹלוֹת. בְּקַמְרָא אִיקָא דְּמַחֲבִין פְּנָה, שֶׁלֹּא יִתְּנָה לְשׂוֹפֵף דְּמִים אִם יִצְרַע מְכַשׂוֹל, עַן שֶׁם:

(ד) וְלְתַקֵּן הַמְּקַנְאוֹת. וְהוּא הַדִּין דְּלְתַתְּחֵלָה גַּם-כֵּן מִתַּר לַעֲשׂוֹת מְקַנְהָ כְּחַל-הַמוֹעֵד, וְדוּקָא דְּחַפְּרִית בּוֹר הַמְּבַאָר בְּסְעִיף ב, (ז) וְיִזְקָא כְּשֶׁתְּתִיקָה נִגְמָרָת כְּחַל-הַמוֹעֵד וְתִתְּנָה צָרָךְ הַמוֹעֵד, דְּאִי לֹא הָיָה אֲסוּר, דְּהוּא מַעֲשֵׂה אֶמֶן: (ח) צָרְכֵי רַבִּים כְּאֵלוֹ וְכוּ'. וְהוּא הַדִּין (ט) לְתַקֵּן מְרִחֵץ (י) לְצַרֵף רַבִּים, שֶׁיֵּשׁ בְּהֵן צַעַר הַגּוֹף אִם לֹא יִרְחֹץ, וְכֵן גַּם-כֵּן יִזְקָא אִם יִתְּנָה נִגְמָר כְּחַל-הַמוֹעֵד וְתִתְּנָה צָרָךְ הַמוֹעֵד אִם הוּא מַעֲשֵׂה אֶמֶן: (י) כְּגוֹן בְּנֵן בֵּית-הַפְּנִינִית. לְרַבּוּתָא נָקִט, דְּאֲפֵלוֹ בְּנֵן בֵּית-הַפְּנִינִית שֶׁהוּא מְנַהֵן כְּדִי לְהַתְּפַלֵּל בּוֹ בְּמוֹעֵד בְּעֲשֻׁדָה, (ז) וְאֲפֵלוֹ אֵין לָהֶם מְקוּם אַחֲרֵי לְהַתְּפַלֵּל בְּעֲשֻׁרָה, גַּם-כֵּן אֲסוּר, שֶׁנָּה אֵין צָרָךְ לְגוֹף הָאָדָם, (ח) וְאֲפֵלוֹ הַתְּחִילוֹ מִמְּבַר לְבַנְתוֹ וְאֵין צָרִיךְ

שְׂעִיר הַצִּיּוֹן

(י) בְּגִידֵי-שֵׁעַ: (ח) טְעָמוֹ, מִשּׁוּם דְּכִלְיִי-פִשְׁתָּן עָקָר אֲסוּר הַקְּבִיטָה בְּמוֹעֵד אֵינוֹ אֲלֵא מִצַּד הַמְּנַהֵג, מְבַאָר בְּסִימָן תַּקְלָד סְעִיף ב: (ב) פּוֹסְקִים: (ג) מְנַגְדֵי-אֲבָרָה: (ד) כֵּן מַעֲשֵׂה בְּתִשְׁבַּת הַרְשָׁבָ"א שֶׁהוּבָא בְּבִית-דִּיּוֹסֵף: (ז) וְהוּא הַדִּין בְּמָה שֶׁהַחֵדֵר שֶׁלְתַּחַן-עֲרוּף לְתַקֵּן הַמְּקַנְאוֹת, אִם הַתַּקֵּן הוּא מַעֲשֵׂה אֶמֶן בְּעִינֵי שִׁיחִיהָ נִגְמָר כְּחַל-הַמוֹעֵד: (ט) רַבִּי"א וְהַר"ש לְפִי מְסַנְהוּ. וְהוּא הַמְּנַגְדֵי-אֲבָרָה פְּתַח דְּלִקְרָא"ש אֵינוֹ מִתַּר בְּמִרְחֵץ כִּי אִם מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט, וְהַמְּעִין בְּרַבִּי"ש בְּמַסְנַתָּו וְרַאָה דְּגַם הוּא טוֹבֵר קַרְשָׁבָ"א דְּאֲפֵלוֹ מַעֲשֵׂה אֶמֶן מִתַּר אִם צָרִיךְ לוֹ בְּמוֹעֵד וְיִמָּה שֶׁכַּתֵּב הַר"ש מִתְּחִלָּה 'כָּל אֵלוֹ מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט', כַּתֵּב הַנְּשִׁמְתָּ-עָרִים וְהַמְּאֲמָר-מְרַדְּכֵי דְקָאֵי רַק עַל כָּל אֵלוֹ הַמְּבַאָר בְּשִׁי"ס דִּילָן וְלֹא אֲהֵיָא דִירושלמי, אֲבָל הַמְּעִין בִּירושלמי [הַתְּעִימָן הַר"א] וְרַאָה דְּהַנְּהָא מַעֲשֵׂה דְבָנֵי סְכוּתָא לֹא הִנֵּה לְעַרְךָ הַמוֹעֵד, וְאִם-כֵּן בְּרוּרָא לֹא הַמִּירָה לְתַקֵּן כִּי אִם מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט, וְאִם-כֵּן מַה שֶׁכַּתֵּב הַר"ש מִתְּחִלָּה 'עַל אֵלוֹ מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט' בְּרוּרָא קָאֵי עַל סִכָּל, וְיִמָּה שֶׁכַּתֵּב לְכַסּוּף: וְהִנֵּן וְכוּ' וּבְנֵי סְכוּתָא דִירושלמי, רַבָּה לוּטֵר, דְּאִם הִנֵּה שֶׁם צָרָךְ הַמוֹעֵד הִיא מְחִירָן לְהֵם לְתַקֵּן אִף מַעֲשֵׂה אֶמֶן, וְכֵן מִיבָח דַּעַת הַרְבִּי"א בְּסְעִיף ב וְכֵן כַּתֵּב הַאֲלֵיָה רַבָּה לְדִיעָא: (י) מְנַגְדֵי-אֲבָרָה בְּשֵׁם הַרְשָׁבָ"א, וּמִשּׁוּם דְּאִי אֲפִשְׁרֵי שֶׁלֹּא יִצְרַךְ אַחֲרֵי מִתַּר לְמַרְחֵץ [וְהִנֵּן שִׂיא אֲפִשְׁרֵי לוֹ מִשּׁוּם אֶפֶן בְּלֹא מְרִחֵץ, אֲבָל לְעַרְךָ יַחֲדֵי אֲסוּר בְּמוֹעֵד אֲפֵלוֹ מַעֲשֵׂה הַדְּלוּט, דְּחַדִּיד אֲפִשְׁרֵי לוֹ בְּלֹא מְרִחֵץ אוֹ לִילָף לְתַקֵּן אַחֲרֵי כֵּן חִיכֵן כּוּוֹנֵת הַרְשָׁבָ"א לְהַמְּעִיץ: (ז) כֵּן מִיבָח בְּהַשְׁבַּח הַרְשָׁבָ"א שֶׁהוּבָא בְּבִית-דִּיּוֹסֵף: (ח) שֶׁם:

הלבנות חל המועד סימן תקמנ תקמד

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק יא]

פרוש, אין צריך למחות ביה¹⁰¹.

10) ואם ניכר על הבגדים שהם של ישראל והנכרי מוכסם במקום גלוי ומפורסם, כתב המגן אברהם לעיל (סי' רנב ס"ק ג, הובא במשנ"ב שם ס"ק כה) לענין שבת, שצריך למחות בידו כשרואהו, וכתב הפמ"ג (באן אי"א ס"ק ה) שהוא הדין בחול המועד, אמנם המשנ"ב (שם) הביא שהחוספת שבת החתי אדם חלקו על המגן אברהם והתירו, וכתב הכף החיים (באן ס"ק יז), שלדברי המתירים בשבת כל שכן שיתירו בחול המועד.

[ביה"ל ד"ה שיעשנה]

הקצתן קרספ"א: ר"א ה' ס'בא ל'ס'פ' 111.

11) ביאור דבריו, שהאיר (ס"ק ד) רצה לחלק בין הדין המבואר בשו"ע לעיל (סי' רנח ס"א) שהמפליג בספינה קדם השבת צריך להתנות עם רב החובל שישבות בשבת, ובין הנאמר כאן שאינו צריך להתנות, כיון שבאן האיסור קל יותר. אכן הריטבי"א כתב להדיף, שדוקא שם מועיל להתנות עמו, כיון שהמלאכה היא של הנכרי והוא עושה לעצמו ופוסק עמו ביום חול שהוא שעת היתור, אבל כאן אינו מועיל, כיון שעשה מלאכה לישראל ופוסק עמו במועד שהוא שעת איסור.

סימן תקמד

דין צרכי רבים בחל המועד

[משנ"ב ס"ק א]

ד'ל צרכי רבים מ'ר' וכו', ולכן אם יש להם מ'ק'יג' וכו', שהוא צ'ך המ'ע'ד⁶.

1) ודבר שאינו נצרך לשימוש הרבים אלא הוא דבר המזדמן תדיר אך בכל פעם נצרך רק לאדם אחד, ובגן כתיבת שטרות קידושין וכדו', כתב לקמן (סי' תקמ"א ס"ק ב) שגם זה נחשב כצרכי רבים. ומטעם זה, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רג) שמותר להפעיל תחבורה ציבורית במועד, וכן מותר לשכור אוטובוסים ומוניות במועד, ואף שככל פעם הוא שימוש פרטי של המזמין, מי"מ נחשב כצרכי רבים כיון שהוא דבר המזדמן תדיר והרכבה בני אדם נצרכים לו ונראה עוד להלן (הע' ג). מאידך, לענין מונית, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פס"ח הע' ח) שחלוק דינה בזה מאוטובוסים ורכבות שהם בראי צרכי רבים, מה שאין כן מונית שדוקא במקום שהנוסע לא יכול להגיע ליעדו באוטובוס או שהדבר יגזול ממנו זמן רב, מותר לנהג מונית לעבוד, אבל במקום שאפשר להשתמש בנקל באוטובוס, לא יעבוד אלא אם כן הוא צריך את הכסף לצרכי הנוסע.

ואדם שמטיע בשבת, דעת הגרי"ג קרליץ (שם עמ' רד) שאם הוא קבוע בכך והציבור יודע לפנות אליו כשיש מי שזקוק להסעה, נחשב הדבר כצרכי רבים ומותר לו להסיע גם במועד, אך אם אינו קבוע בעבודה זו אלא רק מדי פעם מסיע בשבת, אין זה נחשב כצרכי רבים, ואסור לו להסיע בשבת במועד.

2) ובזמננו שהעויה אחראית על כל תיקוני הרכיבים וצרכי הרבים, דעת הגרי"ש אלישיב (ספר הזכרון מנכשו תורה חול המועד עמ' תעב) שאין להם היתר לעשות מלאכות בעיר אם לא תהיה מהן תועלת במועד עצמו.

ולענין רב האחראי על המקואות או על העירוב, האם נחשב כמנהיג שאסור לפעולו לעבוד במועד, דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני שם) שאם הוא האחראי הבלעדי על הענין ובידו האפשרות לעשות את הנדרש, דינו כמנהיג, אבל אם אין הכל בידו, כגון שאין לו די כסף והוא צריך לתרומות או לתקציב מהציבור, אין דינו כמנהיג ומותר לפעולו לעשות את הנדרש במועד.

3) ובטרד מה שצורך במעשה אומן שיהיה לצורך המועד אף בדרך שהוא צורכי רבים, ביאר הגרי"ג קרליץ (חוט שני שם עמ' רג) שאין צריך לדון כל יחיד מהרבים האם זה צורך בשבילי, אלא כיון שיש כאלו שכשבינם זה צורך המועד, הותר הדבר לכולם כיון שיצורך הרבים הוא, ולכן בתחבורה ציבורית כיון שדאי יש מהנוסעים כאלו שמותר להם ליסוע במועד, כגון לצורך חולה או צורך הגוף וצורך המועד, לפיכך אין צורך לדון האם כל אחד מהנוסעים נוסע בהיתר, אלא מותר באופן כללי להפעיל תחבורה ציבורית במועד.

ולשכור אוטובוס לצורך טיול דעתו שם שמותר, וכמו שמצינו בזמננו שיש קווי תחבורה ציבורית להסיע ילדים למקום טיול ומשחק, ואף שאין שם צורך חולה או צורך הגוף, כיון שטיול הוא צורך המועד.

[משנ"ב ס"ק ב]

ר'אפ'לו מ'ע'ש'ה א'פ'ן ש'ר'י כ'ה'ה⁴.

4) ולענין תיקון מעלות במועד, דעת הגרש"ז אויערבך (חול המועד כהלכתו עמ' רעו הע' מא) שנחשב הדבר כצרכי רבים, ומשום כך מותר לתקנה בכל אופן במועד. מאידך, דעת הגרי"ש וואנר (שם) שאין זה נחשב כצרכי רבים, ולכן רק אם יתכן שהעדר המעלות עלול להדיק לאדם זקן וחלוש או למעוברת וכדו' מותר לתקנה, ואפילו במעשה אומן מותר לתקנה.

[משנ"ב ס"ק ג]

ל'ת'ן מ'ק'ח'ץ ל'צ'ר'ך ר'ב'ים⁵, ש'ל'ש ב'ק'ן צ'צ'ר ה'ג'ו'ף א'ם ל'א י'ר'ח'ץ⁶.

5) ולצורך יחיד, כתב בשע"צ (ס"ק ו) שאסור לתקן מרחץ, כיון שיכול בלא מרחץ או שיכול ללכת למקום אחר, וביאר הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פס"ז הע' רז ובח"א שם) שדברי המשנ"ב לא נאמרו לענין אמכטיה ביתית בזמננו, שאין דינה כמרחץ ומותר לתקנה לצורך המועד. דעת הגרי"ג קרליץ (חוט שני חול המועד עמ' רה) שבזמננו כיון שאין דרך בני אדם ללכת לרחוץ בבית אחר ומתביישים בכך, יש מקום להתיר לתקן את המרחץ שבבית, כיון שדומה להיות של רבים, ולמעשה הניח בצי"ע.

6) וכן לפנות אשפה מרחובות העיר במועד, דעת הגרי"ג קרליץ (שם עמ' רח) שמותר, כיון שאם לא יפנו את הזבל תראה העיר כרפת ושזהו יסוד ההיתר לגרוף את הזבל מהחצר, כמבואר בשו"ע לעיל (סי' תקל"ה ס"א), ועוד, שזה נחשב כצרכי רבים, ואף שמבואר בגמ' (פסחים נ"ד, ב) שבמועד אין משליכים את הזבל לחוץ אלא גורפים לצדדים. היינו דוקא כחצר פרטית שדי בכך שישלך לצדדים, אבל ברשות הרבים כיון שהזבל רב, לא יועיל מה שיפנה לצדדים.

[שע"צ ס"ק ד]

והנה ה'מ'ג'ן א'ב'ר'ה'ם כ'ת'ב ד'ל'ה'ר'א"ש א'י'ו מ'ר' ב'ק'ח'ץ כ'י א'ם מ'ע'ש'ה ה'ד'ו"ט⁷.
7) ולעיל (סי' תקמ"א ס"ק טז) כתב שאף לדעת המג"א שאין להתיר לעשות מלאכת אומן לצורך רחיצה, מי"מ לצורך הימום הבית יש מקום להתיר, כיון שהכל חולים אצל צינה.

[משנ"ב ס"ק ו]

ר'אפ'לו א'י'ן ל'ה'ם מ'ק'ו'ם א'ח'ר ל'ה'ת'פ'ל'לו⁸ וכו', ל'ג'ו'ף ה'א'צ'ט'א⁹.

8) אכן, דין זה הוא דוקא אם רוצים לבנות בית כנסת חדש, אבל אם בבית הכנסת שהתפללו בו אירע קלקול המעכב את התפילה, דעת הגרש"ז אויערבך (ששי"ב פס"ח הע' כז) שבוה לא נאמרו דברי המשנ"ב, ומשום שכשהנדון הוא לבנות בית כנסת חדש, הרי עד עתה התפללו במקום אחר, אם כן מה שעשו עד עתה יעשו גם במועד, אבל כשהתקלקל מקום שכבר התפללו בו, הרי זה נחשב כצרכי רבים להמשיך ולהתפלל בו. ובשם החו"א מובא (חוט שני חול המועד עמ' 4 המשך במילואים עמוד 4

מילואים הלכות חל המועד סימן תקמג תקמו

המשך מעמוד 10

שאסור לבנות בית כנסת במועד כיון שאינו צורך הגוף, אם כן הוא הדין שאסור לכתוב ספר תורה, והוסף הבידיל, שגם לרעה הגריא יש להתיר להגיה ספרי מוקרא וגמרא כדי ללמוד בהם, משום שהוא דבר האבד, וכן כתב לקמן (סי' תקמ"ג ס"ק ח) לענין האיסור להגיה ספר במועד, שאם ימנע מלהגיה יגרום לו הדבר להימנע מללמוד, ומותר להגיה כיון שהוא דבר האבד שלא ילמד.

(רמב) שהתיר לצבוע קירות בית הכנסת שנשרף כמותו, וביאר הגר"ם קרליץ (שם) שהיינו משום שזה צורך המועד וצורך מצות.

(9) אמנם, לענין כתיבת ספר תורה במועד לצורך הקריאה בו במועד, שהתיר השו"ע לקמן (סי' תקמ"ג ס"ב), הביא הבידיל שם (ד"ה דצרך המועד) שהגרי"א כתב שלפי דברי הרמ"א כאן שפסק כדעת הרשב"א

הלכות חל המועד סימן תקמו תקמז

המשך מעמוד 10

(13) אכן, לענין ימים שאין אומרים בהם תחנון (כל היום), כתב בשע"ח לעיל (סי' תכ"ט ס"ק א) שאין נוהגים להספיד בהם [חוץ מותלמיד חכם בפניו], אף שמצד הדין אין ההספד אסור בימים אלו [אבל בערב שבת וערב יום טוב שמצד עצמם הם ימים שאומרים בהם תחנון, ורק לאחר חצות אין אומרים, יתכן שמותר להספיד בהם].

(14) כיון שאין אומרים אז תחנון, ובכל הימים שבהם אין אומרים תחנון אין אומרים צידוק הדין (רמ"א יו"ד סי' ת"א ס"ז ולעיל סי' תכ"ט ס"ב ובמש"ב שם ס"ק ד). ובטעם המנהג שלא לומר צידוק הדין כשאין אומרים תחנון, כתב המש"ב לעיל (שם ס"ק ג) לענין ראש חודש, שצידוק הדין מרגיל להספד [וכן משמע מדבריו לקמן ס"ק כו], ומטעם זה לכאורה אין לאומרו גם בכל הימים שבהם אין אומרים תחנון, כיון שאין נוהגים להספיד בזמנים אלו, וראה בה"ע הבא"ח, ועוד, שצידוק הדין הוא גם תחינת, ואין לאומרו כמו שאין אומרים תחנון.

(15) מ"מ לא החליט לאיסור בדאי, וכתב כן בלשון יצ"ע וראפ"ש. [ואף שאיסור צידוק הדין הוא מטעם שמרגיל להספד כמבואר בה"ע הקודמת, ואם כן קל חומר שאין להספיד ממש, יתכן שטעם זה שייך רק בראש חודש וחול המועד שדינם כיום טוב, ואסורים בהספד מעיקר הדין, ולכן גם אין לומר בהם צידוק הדין שמרגיל להספד, אבל בערב שבת וערב יום טוב יתכן שהספד מותר, ורק לומר צידוק הדין אסור, משום שחשב כתחנון כמבואר בה"ע הקודמת]. וראה שו"ת יד אליהו (מלובלין, סי' טז) שמתיר להספיד בערב שבת אחר חצות, וכן דעת הגרי"ש אלישיב (שו"ת ישא יוסף או"ח סי' מג) להקל בשעת הצורך להספיד בערב שבת אחר חצות, והגר"ש איע"ר כן; והליכות שלמה פורים פ"ט ארחות הלכה ה"ע (89) הורה שאין מספידים בערב שבת אחר חצות.

(16) וכן לומר עליו צידוק הדין, כתב לעיל (סי' תכ"ט ס"ק ד) בשם הט"ז שמתיר לומר צידוק הדין על אדם גדול שמת, אפילו בימים שבהם אין אומרים תחנון [חוץ מראש חודש, חנוכה ופורים שנזכרו בתלמוד].

(17) וכפי שביאר בשע"ח (סי' ד) מטעם שאין בזמנים דין תלמיד חכם, [ולענין לדרוש כשבחו של תלמיד חכם בחול המועד, ראה מש"ב לקמן (סי' כ"א)]. וראה ברע"ת תורה (סי"ג) שהביא שהא"ר (סי' תכ"ט ס"ב) כתב שדעת הלבוש שלענין זה אף בזמנים יש דין תלמיד חכם, שהרי כתב (סי' תרע"ג וסי' תרצ"ג) שמותר להספיד תלמיד חכם בפניו בחנוכה ופורים [אך סיים הא"ר שם, שיתכן שבחול המועד מחמורים יותר שלא להספיד תלמיד חכם בזמן הזה, וראה חיי אדם (כלל ק"ח סי' י)]. הביא עוד שבשו"ת תשובה מאהבה (ח"א סי' ר"ז) פסק שגם בזמנים מותר להספיד תלמיד חכם בפניו בחול המועד, והגר"ש דבליצקי (הערות בסוף ספר פני ברוך) כתב שאם הנפטר היה גדול הרוח, מספידים בפניו אפילו בחול המועד שאיסור הספד בו הוא מצד הדין ולא רק מנהגו [וכן נהגו שהספיד את הגרי"מ פיינשטיין בפורים, אף על פי שאסור אז להספיד כמבואר בשו"ע לקמן (סי' תרצ"ג)].

להספידו, כיון שאין ההספד מתעורר בלבו כל כך, ועוד שכבוד התורה דוחה כבוד הרגל [וראה פתחי תשובה יו"ד סי' שמו"ט ס"ק א שטעם זה של כבוד התורה אינו אלא לסייף בעלמא לטעם הראשון], וכתב השע"ח תשובה שצ"ע בזה וקשה להתיר אם לא במקום שנראה שיש בזה צורך שעה, וכאמרת או"ב (קו"י אלף בכות דרוש ו) כתב, שאם קרובי הנפטר אינם נמצאים כשעת ההספד, מותר להספידו אף בתוך שלשים לחג, כיון שאין ההספד הוא בעיקר כדי לעורר את העם לתשובה, וכן כתב החכמת אדם (כלל קנה סי"ט), וראה שדי חמד (מערכת אבלות את פט) שהסכים לדבריו, וכתב שכן נוהגים שמספידים על שמועת גדול שנפטר, וכן הורה הגר"ש איע"ר כן (הליכות שלמה פורים פ"ט ארחות הלכה ה"ע 92) להתיר להספיד את הגרי"מ פיינשטיין אף בימים שלאחר פטירתו, אף שהיה בתוך שלשים לפטת, משום שגדול הדור שאנו, גם משום שלא היו האבלים בארץ ישראל.

[מש"ב ס"ק ד]

מקל בראש השנה יום כיפור (10) וכו', שבה"ש א"ל לול (מ"ד).

(10) ובטעם הדבר כתב שם, שלדעת רב שהאיסור הוא משום שיצא על כך את המעות שהכין לצורך הרגל ולצורך שמחת יום טוב, והוא מותר, כי בראש השנה אין מצות עליה הרגל, וגם שמחת יום טוב לא שייך בראש השנה [אכן לקמן (סי' תקצ"ו ס"ק א) כתב שגם בראש השנה יש מצוה של יושמחת בחגך], ובפרט ביום כיפור שהוא יום תענית, ואילו לדעת שמואל שחששו שיבא להספיד ברגל, גם ראש השנה ויום כיפור בכלל זה, כיון שאסורים בהספד, אך כיון שבגמ' שם לא אמרו שפסקא מינה בין רב ושמואל לגבי ראש השנה ויום כיפור, מוכח שגם לשמואל מותר, ויש להקל להלכה באיסור זה שאינו אלא מדרבנן.

(11) משמע מדבריו שמותר להספיד בכל חודש אלו, אף בימים שהם תוך שלשים לחג הסוכות, וכן כתב בשו"ת עולת שמואל (סי' ע"ז), וביאר שכוון שכבר מרבים בימים אלו בחפילות ובקשות, והמרבח בכביה הרי זה משו"ב, וגם מזכירים נשמות צדיקים וקדושים בפיוטים ובסליחות, אין חשש במה שמוסף הספד באותם הימים, אכן, האגדה או"ב (קנ"ט אלף בכות דרוש ו) כתב שאין להספיד אלא בחחולת החודש שאינו תוך שלשים יום מחג הסוכות.

[מש"ב ס"ק ה]

מפני שהוא לו תנ"ש"ה.

(12) ואף להספיד שלא בשעת ההלויה כגון בגמר השכחה, דעת הטר"ש איע"ר כן (ש"ש פ"ה ה"ע רצ"ו) שאם מת תוך שלשים לרגל מותר להספידו, כיון שכבר קבועה בליבו מרידות המת לא יתוסף לו צער על ידי ההספד.

[ביה"ל ד"ה שמותר]

בש"ש שפ"ה, צריך עיון אי קנה להספידו (13) וכו', צדוק הדין בש"ש שבת וצ"ב יום טוב אסור חצות (14) כו', כן הוא לענין הספד (15), אם לא להספיד (16) וכו', אפילו על תלמיד חכם (17).

הלכות חל המועד סימן תקמד תקמה

הרשב"א, אסור (ז) לעשות במועד, והוא הדין דלשאר (ח) צרכי מצוה אסור לעשות מלאכה אמן במועד (ריב"ש סימן רכח): **ב** (ט) בורות ומעונות של רבים ששפיל בהם עפר ואבנים ונתקלקלו מתר (ג) לתקנם, (י) ואפלו אין רבים צריכים להם עתה, כיון שאינו מעשה אמן, אבל לחפר להם בורות מהדש (יא) שהוא מעשה אמן, אם הרבים צריכים להם עתה מתר (יב) ואפלו אם פנו מלאכתן במועד ואפלו בפרהסיא ובטריהא, תירקא, ואם אין צריכים להם עתה (יג) לא יעשו. אבל בורות שיהיו ומערות של יחיד אסור לחפר אותם מהדש (יד) ואפלו צריך להם עתה; (טו) ואם היו עשויים כבר ונתקלקלו, אם צריך להם עתה מתר לתקנם, ואם אין צריך להם עתה (טז) אסור לתקנם, אבל מתר (ז) (יז) לתקן מים להזקן ואפלו אין צריך להם עתה:

תקמה דיני בתיבה בחל המועד, ובו י"א סעיפים:

א קמה מועד * אסור לקחב בחל המועד, [*] (א) *ואפלו להגיה (ב) אות אחת בספר אסור: הגה (ג) *וילצוף (ד) רבים, (ה) יש אוקרים כל שאינו לצורך המועד (ה"ה סימן פה), ויש מתירין (כל"כ וב"א), ונהגו

באר היטב

(ג) לתקנם. אפלו כונו קלאכתן במועד, ט"ז, ע"ש. והיה דמטר לעשות הדין מעשה הדין שיבואו הפנים לציר שיטחו בתקנה, ואפ"י שהוא טרח גדול ובפרהסיא וכן מלאכתו במועד אפ"כ שרי, לפי שצרכי רבים אין לתקנם אלא בשעה שהם בטלים ומתחברים כלם לא יעשו עכשו לא יעשו לעולם, הוא"ש. וכתב המ"א: משמע דאם יש מנהיג שתרשות בידו לעשות לכו, אסור לעשותו במועד: (ז) להמשיך. פרוש, שנקבלין מר לשמים מהג ומוליכין לבור, לפי שאין זה טרח קרבה, אבל לקביא מים דרך הדין אסור. פ"א:

(ה) רבים. גזרת הדגים ותרשאה תו צרכי רבים, רש"ך ח"א סימן ק"ג. וכתב המ"א: וכל מה ששפיר לקחב מתר לעשות קלאמו דדיו לכה. וכתבנה"ג

מלגנה ברורה

במועד אלא להשלימו, אסור, (ט) מפני שהוא צריך מעשה אמן לנה. כתבו הפוסקים, דכיון שהיה הדין כיון בידה תקנה דבר האביר, דחשיבין שאם נמתין עד אחר המועד יעכבו העכו"ם מלקנותו⁽¹⁰⁾, ויבסור מאמר מרדכי כתב דהכל (י) לפי המקום נתמין⁽¹¹⁾, ואין לדון אלא מה שעיניו רואות, עין שם: (ז) לעשות במועד. כתב בשערי השוכה: נהגו לסדר צרכי רבים בחל המועד, למנות גבאים ופרנסים, ונראה לי דאם צריך לקחב בענין זה, לא יכתב כתב אשורית פי אם משי"א או כתב שלנו, דכתב אשורי שהוא מעשה אמן⁽¹²⁾ הלא לא חתר צרכי רבים פי אם כשהוא לצורך הגוף, וכו"ל: (ח) צרכי מצוה וכו'. רוצה לומר, דמעלת המצוה לא מהני להמיר⁽¹³⁾ בשביל זה מלאכה אמן אף שצריך לה במצוה⁽¹⁴⁾, ומעשה הדין מתר לצורך המועד אף בשעת בה מצוה, וכו"ל בסיומן תקמה סעיף ה: **ב** (ט) בורות וכו'. והוא הדין דמתר (י) לעשות מעשה הדין מחוץ לציר הדין שיבואו הפנים על"ידו מהנהר לציר כדי שישתו בהרבה, ואף שלא יגמר במועד, כיון שהוא צורך רבים, וגם כונו מתר אפלו אם כן מלאכתו במועד והנה טרחא ותרשאה ופרהסיא: (י) ואפלו וכו'. הניו דכונתם בשביל אחר המועד, ואפלו הכי התירו במלאכה רבים, לפי שצרכי רבים אינם נגמרים אלא בשעה שהם בטלים ומתחברים כלם, ויכולעיל בסעף קטן א, עין שם: (יא) שהוא מעשה אמן. שצריך לטוח (יב) יפה כדי להחזיק מימיה: (יב) אפלו אם כונו וכו'. קאי (יג) גם על ר"ש השע"י: (יג) לא יעשו. הניו אפלו לא כונו מלאכתן במועד וגם בענינא: (יד) ואפלו צריך וכו'. אפלו אין לו מה ישתה אלא מפני החכ הרכה אסור⁽¹⁵⁾. (טז) ואם אין משיג לשתות כלל, מתר גם לחפר מהדש במועד: (טז) ואם היו עשויים כבר וכו'. רוצה לומר, דאז די בתקון מעשה הדין בצלמא, (טז) ולהכי שרי גם ביחיד לצורך המועד: (טז) אסור לתקנם. דביתר אפלו מעשה הדין אסור כי אם לצורך המועד: (יז) להמשיך מים. פרוש, שנקבלין מר לשמים (טז) בכלים מן הגג ומוליך אותן לבור, אף שאין צריך להם עתה, שיש בבור מים די לכל ימי הרגל, אפלו הכי מתר לפי שאין בזה טרח מרבה, אבל לעשות מרין ולהביא מים דרך שם אסור:

א (א) ואפלו להגיה וכו'. לפי שאין זה צורך המועד, ולא מקרי צרכי רבים, (ה) כיון שיש להם ספר אחר לקרות בו⁽¹⁶⁾, ואפלו קצא טעות במועד (ב) אסור: (ב) אות אחת. כגון לעשות מריש דל"ח וכו' הוא נוקא, (ג) אבל להפירי דבות דבוקים⁽¹⁷⁾ או אות שיקנה רשמו נטר שרי להצביר עליו קולמוס⁽¹⁸⁾, וספר חורנה שיקנה חכר הפינה בעמודים, (ד) בקשור איש שאין לו מה יאכל ויחפרנה⁽¹⁹⁾: (ג) וילצוף רבים וכו'. לא קאי אדגתת ספרים הנ"ל, דשם בודאי הוא מעשה אמן ואסור לכלי עלמא אף שהוא צורך רבים, כל שאינו לצורך המועד, (ה) אלא קאי אסתם בתיבה (ו) שהוא לצורך רבים: (ד) יש אוקרין. סביבא להו דסתם בתיבה מעשה אמן הוא, וה"ש מתירין סביבא להו דכל בתיבה וזלת ספרים

שער הציון

(ט) לבוש: (י) וילצוף עכו"ם שרי בכל ענות, ויכולעיל כמנן אבתים ריש סימן חקמג [פ"ט], והניו כשנזכר בחל המועד ויכולו להפיל בו: (יא) פוסקים: (יב) הוא"ש: (יג) מן מוכח בהרא"ש וכן כתבו האחרונים: (יד) פוסקים: (טו) הניו לטל הצירות והעפר ששפיל לתוכן, אבל לא יקטש לתוכו ולא יסוד אותם קטיר [גמרא]: (טז) מנן אבתים ואלה רבה. והריש"א הביא פרוש ושי" וחסדים מן דכינו ונקא שלא על"די פלים, דאס"כ טרח גדול הוא, אלא שמשכיבין שם על"די חרין או אפה, והפנה דרך דרך חרין או אמה המתקנין מכבר: (ה) פוסקים. ומשמע מדברי הפת"י ופ"י נקט דלינא דאפלו השפ"ר חורנה הוא שולן ותקנתו הוא לצורך עצמו וצ"ל: נש לו סגרת חורנה קשנה, גס"כ אסור להטין במועד, ודלא סתרא"ה. ולא אכ"ן השע"ס, דמאי שנא מקתיבת מיתא דמטר לקחב לצורך עצמו שצריך לה במועד לכלי עלמא והניו אפלו לדעת הסו"ר שמתמיד בזה, וכל"שכ"ן לתר הפוסקים דסביבא להו דמתר אפלו בשביל אחר המועד כדי שיהא מנפן לו לקים מצותו, ודלא סת"כ גס"כ"ן באם חפר בתיבה אות אחת אין לו מצוה צשה דבתיבת סגרת חורנה: (ב) ואפלו קעת סתרא"ה, אלא צריך להוציא אסתת [א"ר]: (ג) אלה רבה: (ד) ואם מטר לקחב על"די עכו"ם צריך ציו"ט [משב"ז]: (ה) ס"ו ושי"א: (ו) כגון שהיא מעשה דהרומח הדין ששקה סבקשים אחר ש"ן וכתבים לו אגרת שיבוא, וכל פי האי נוקא:

שערי השוכה

[*] ואפלו להגיה כו'. וצ"ח בפ"א ח"א סימן טו שנקצא יחד כס"ח כה"ח"ש ויש להם ס"ח אסתת ותיש"ב לסמ"ד, דמדחקת קאת אר"ע"ל פי שריא קלאכה המורה מ"ב כיון שאינו עשה מעשה אמן מתר לתקן בחור"ה לצרכי רבים אינם שאין הרבים צריכים לו עתה, דאיה סיסמן תקמד לא יעשו לעולם, הוא"ש. וכתב המ"א: משמע דאם יש מנהיג שתרשות בידו לעשות לכו, אסור לעשותו במועד: (ז) להמשיך. פרוש, שנקבלין מר לשמים מהג ומוליכין לבור, לפי שאין זה טרח קרבה, אבל לקביא מים דרך הדין אסור. פ"א:

באור הלכה

* ואפלו להגיה אות אחת בספר אסור. הנה אף שמקור דין זה הוא מהשפעה דרך יח"ו ושם מדי לענין ספר חורנה, באמת כלל הספר כה אף ספר אחר כגון ספרי טקרא וקמא וכו' האי נוקא, אם לא שהוא ספר שצריך עתה ללמד בו ובלא התקנה לא יוכל ללמד בו, ויכולעיל בסעף ב: * וילצוף רבים יש אוקרים וכו'. עין משנה ברורה מה שפרשנו דבר הנ"א,

הלכות הל המועד סימן תקמ"ד תקמה

ביאורים ומוספים

(ס"ה) שמי"מ באן החמירו משום שדומה לבנין יש בזה פירושם וטירחה יתירה, ולעיל (ס"ו) תקלו ס"ק טו הביא המשני"ב סברא זו בשם הפמ"ג שמכשירי אוכל נפש לא התירו אף לצורך המועד בטירחה יתירה, אכן, בשם הרמב"ן כתב שם, שגם מכשירי אוכל נפש דינם באוכל נפש עצמו, ומותר לעשותם גם בטירחה יתירה כשאי אפשר לעשותם מערב יום טוב.

סימן תקמה דיני פתיחה בהל המועד

[משני"ב ס"ק א]

פ"ן שיש להם ספר אחר לקרות בו⁽¹⁾.

(1) ואף אם הספר האחר מיועד לקריאת 'מפטיר' וכדי לקרוא במקום שבו הם אוהלים צריך לגלגל, כתב הערוך השלחן (ס"ב) שמי"מ נחשב שיש ספר אחר, ומוטב לגלגל ולא לתקן במועד, אמנם, הכף החיים (ס"ק יד) כתב לענין חול המועד טובות, שאם אירע שנפסל אחד משלשת ספרי התורה המיועדים לצורך שמחת תורה, שיתקנוהו במועד, ולא יסמכו על כך שיגלגלו אחד משני הספרים הכשרים, כיון שיש בזה טרח הציבור, וגם משום שמחת החתנים שיש לכל אחד ספר לעצמו, ועוד, שיש בזה כבוד התורה.

[משני"ב ס"ק ב]

אבל להפריד פבות דבוקים⁽²⁾ או אות שקהה רשומי נפר שרף להעביר עליו קהמ"ס⁽³⁾ וכי, בקשו איש לעצמו לו מה יאכל יתפנה⁽⁴⁾.

(2) ואם היה צריך למחוק אות יתירה ומחמת כן נוצר רווח גדול וצריך להרחיב את האותיות הסמוכות לרווח כדי לחבר את המילה, כתב הערוך השלחן (ס"א) שמותר לעשות כן רק אם אין בזה משום מעשה אומן.

(3) וכן אם בסוף הספר תורה רשם הסופר את סביבות האותיות ולא מילא אותן בדיו [כמו שנוהגים לעשות בסיום כתיבת ספר תורה], כתב הכף החיים (ס"ק ו) שמותר למלאותן במועד אם רוצים להשתמש בספר בחג, והטעם בזה כיון שאין זה מעשה אומן, אכן, בשו"ת שבט הלוי (ח"ג סי' צו) הביא את דברי המתירים, וכתב שיש לחלק בין העברת קולמוס המחכת בדברי המשני"ב כאן לבין מילוי האותיות בספר תורה, שכן במילוי האותיות בספר תורה אין כלל דיו בתוך האות ולכן צריך אימון ידים יותר מאשר בהעברת קולמוס, ומי"מ ברוך השאלה שם שהיה יארציט בהושענא רבה [ולא כתבו קודם המועד - מה שצריך היה לעשות לכתחילה] והיה חוץ לגמור את כתיבת הספר תורה במועד עצמו, כתב שיש לסמוך על דעת המתירים, אך יעשו בצינעא ולא בפרהסיא כנהוג, בכדי שלא יהיה זלזול במועד.

(4) אמנם לענין עשיית מקח וממכר במועד כשאין לשכיר מה לאכול, כתב לעיל (ס"ו) תקלט ס"ק מב) שמותר דוקא אם עושה כן לצורך השכיר, אבל אם מערים ועושה לצורך עצמו אסור, ומשום שבאיסור סחורה אם אתה מתיר זאת יתירו כל סחורה [כמבואר במשני"ב שם (ס"ק כז) וכן הוא בפמ"ג שם (אי"א ס"ק טו) שהוא מקור המשך בעמוד הבא

[משני"ב ס"ק ו]

שאם יקמין עד אחר המועד יעקבו העפ"מ מלקנותו⁽¹⁰⁾ וכי, הקבל לפי הפיקום [הקמין]⁽¹¹⁾.

(10) ולענין שיפוצים הנערכים בתלמוד תורה, והחלו בהם קודם הרגל והוצרכו לסיימו במועד שאם לא כן לא יוכלו לחזור ללמודים לאחר המועד, כתב הכף החיים (ס"ק י) בשם שו"ת לב חיים (ח"ב סי' קנח) שמותר לסיימם במועד, דימה דין זה להיות לכתוב חידושי תורה במועד משום דבר האבד' מחשש שמא ישכחם, וגם כאן ביטול תורה של תשכיר לאחר המועד נחשב לדבר האבד', ואף שאינו דבר האבד' במועד, ומי"מ כתב, שראוי שיעשו על ידי פועל ישראל שאין לו מה לאכול, וכן יסגרו את פתח החצר כדי שתהיה העבודה בצינעא.

(11) ובניית בית כנסת שלא סיכמו עם הקבלן לשבות במועד, וקיים השש שאם ידרשו זאת כעת יתחייבו לשלם בחינם, כתב בשו"ת נודע ביהודה (מהדו"ת סי' קג) שאם התנו עם הקבלן שלא יעבוד בשבת ולא התנו עמו על המועד, מותר שיעבוד במועד, כיון שדבר שהוא ענין של רבים כמו בנין בית הכנסת אין בזה חשד שיאמרו ששכרו את הנכרי לעבוד במועד.

[משני"ב ס"ק ז]

הבכתב אשורי שהיא מעשה אומן⁽¹²⁾.

(12) וכן כתב בבית הלל לקמן (סי' תקמה סי' ד"ה אפלו) שסתם כתב חוץ מכתב אשורי נחשב מעשה הדיוט.

[משני"ב ס"ק ח]

רוצה לומר, דמעלת המענה לא מהני להתירו⁽¹³⁾ בשביל זה מלאכת אפ"ן אף כשצריך לה במועד⁽¹⁴⁾.

(13) ולהציל מאיסור, כתב בשו"ת הרדב"ז (ח"א סי' שנו) שמותר אפילו במעשה אומן, וכן הביא הגר"מ קרליץ (חתו שני חול המועד עמ' רח) שמותר לתקן את העירוב במועד כדי להציל את המטלטלים מאיסור, והביא ראיה ממה שכתב השו"ע לעיל (ס"א) שמותר לציין קברות כדי שיוהרו הכהנים אף שאין בזה צורך הנוף, ובהכרח שכדי להציל מאיסור התירו מלאכת אומן במועד.

(14) ומה שהתיר רבי יהודה (מועד קטן יח, ב) לכתוב תפילין ומזוזות לעצמו וכן נפסק בשו"ע לקמן (סי' תקמה ס"ג) ובמשני"ב שם (ס"ק יא), אף שהיא מלאכת אומן ולא הותרה מלאכת אומן לצורך מעלת מצוה, כתב בשו"ת הרשב"א (ח"ד סי' שכו) שתפילין ומזוזות דינן שונה כיון שצריך להן, ואפילו זמן מועט אי אפשר לו בלעדיהן, וכן לגבי מה שהתיר השו"ע לקמן (סי' תרלו ס"א) לבנות סוכה בחולו של מועד, כתב הביה"ל שם (ד"ה עושה) שמה שמותר לבנות אפילו אם איסור מלאכה במועד הוא מן התורה, היינו משום שהמצוה היא כל שבעת ימי החג, ודומה להיות שהתירו לכתוב תפילין ומזוזות לעצמו כיון שהיא מצוה הנוהגת בכל שעה.

[משני"ב ס"ק יז]

אפלו אין לו מה ישתה אלא מפני דחוק תרבה אסור⁽¹⁵⁾.

(15) ואף שלענין עשיית תנור וכיריים, התירו לעיל (סי' תקמ ס"ק יח) לעשותם אפילו במעשה אומן לצורך המועד, ביאר הערוך השלחן

